

شعر و ادب در جراحی

ویژگی‌های یک مقاله علمی - پژوهشی

دکتر محمد حسن فرید*

یادداشت سردبیر

در جریان برگزاری کنگره شاخه ایرانی کالج جراحان آمریکا در جزیره کیش به تاریخ ۸-۱۰ بهمن ماه سال ۱۳۹۳ با شخصیتی ممتاز از کشور همسایه افغانستان آشنا شدیم. آقای دکتر محمد حسن فرید، جراح، معاون علمی دانشگاه هرات و شاعر، که دیوان اشعار هم منتشر نموده‌اند، از ذوق و هنر خود برای علم جراحی استفاده کرده و از جمله اشعار بدیع وی مجموعه‌ای است که ویژگی‌های بخش‌های مختلف یک مقاله علمی - تحقیقی را توصیف نموده است. بیان ساده، گویا، شیرین و شیوا در این ابیات بی‌نظیر است، لذا از ایشان دعوت به همکاری با جامعه جراحان ایران بعمل آمد و وی نیز به گرمی پذیرفته و مجموعه زیر را جهت درج در نشریه ارسال نموده‌اند. امید است که مورد استقبال خوانندگان گرامی قرار گیرد.

مقاله علمی - تحقیقی

مقاله علمی - تحقیقی به تفسیر
کشیدم، در زبان شعر به تصویر
که خواننده به گیرد بهره از آن
به ترتیب نوشتن وقت تحریر
تمام متن را من از لوایح
گرفتم آشنا شو، شو به تدبیر
اگر با دقت لازم به خوانی
جوان باشی درین ساحه، شوی پیر

خلاصه

فریدم من گرفتم این رسالت
حسن نام است مرا، باز کن بصارت
معاون علمی است چوکسی و پستم
شدم وادار نویسم با درایت
مقاله علمی و علمی - تحقیقی

چه نوع یابد نگارش، کن نظارت
عناوین را به ترتیب جابه جایش
نمودم، کرده ام توضیح عبارت
به تو گویم! به خوان استاد دانا
دعایم کن درهنگام عبادت
زعنوان و خلاصه، واژه کلید
مقدمه، پرابللم با رضایت
ز پیشینه، سؤال، فرضیه هایش
مواد و روش کارش حکایت
نتایج چیست؟ مناقشه چه باشد؟
ز پیشنهاد بر اصلاح قضاوت
ز فهرست منابع یا مؤخذ
زعقل و دانشم جسمتم حمایت
تو خود دانی اگر خوانی به بخشد
به چشم و دانشت ضیاء و رفعت

نویسنده پاسخگو: دکتر محمد حسن فرید

تلفن: ۰۰۹۳۰۷۹۹۳۳۳۲۸۹

E-mail: dr_hassan_farid@yahoo.com

*معاون علمی دانشگاه هرات، متخصص بیماری‌های زنان و زایمان

تاریخ وصول: ۱۳۹۳/۱۱/۰۸

۱- عنوان

تو از عنوان شنو ای فرد افخم
بود کوتاه، دقیق و قابل فهم
ضرورت نیست در آن اضافه گویی
چرا صرفش کنی دینار و درهم
نباشد بیشتر از پنجاه حرفش
بود کامل به معنی، بسته با هم

اهمیت ز تحقیق را توانی
بر آن ضم ساخته، یاتنها حسابش
اگر بر این سؤال ها داد جوابی
فریدا! هست مطلوب فصل و بابش

الف- اهمیت تحقیق

اهمیت ز تحقیق این چنین است
سوال اول آن بهر این است
چرا انجام دادی ای محقق
برای چه؟ چه دست آورد از این است
مفادش چیست ز دست آورد ای یار
چه داری بهر تطبیق کو بهین است
چه نوع تغییر را از آن تقاضا
تو داری و کدامش بهترین است
چه فرصت‌ها از آن گردد تصور
بر اصلاح آیا خوب‌ترین است
اگر بر این سؤال‌ها داد جوابی
بدان تحقیق تو عالی‌ترین است

۲- خلاصه

خلاصه بعد عنوان جابجایش
کنید با علم و عرفان جابجایش
بود کوتاه متنی زان تحقیق
ز اهداف و روش‌ها گشته تلفیق
نتایج را به شکل خیلی کوتاه
به چند جمله ارائه کرده آگاه
نماید بهر خواننده دهد فهم
چه در متن جابجا گردیده پیهم

۳- کلید واژه

کلید واژه که کاربرد لغات است
بر دریافت ز انترنت برات است
بدین معنی کلمات کلیدی
که در متن جابجا و زهر جهات است
چو بنویسی دهی در بخش تحقیق
بیابی متن‌های کاین صفات است
مثال در این مقاله هست نتایج
و یا تحقیق، محقق از نکات است

ب- اهداف تحقیق

شنو اهداف تحقیق ای برادر
تو حفظش کن ضرورت هست مکرر
به هر حرفی ز SMART کن توجه
مشخص، Specific است دلبر
به معیاری که می‌سنجی تو آن را
Measurable بود با عقل و باور
Achievable بود باشد بدسترس
Realistic و واقعی سراسر
Frame of Time را تودر نظر گیر
چه مقدار وقت ضرور است تا با آخر
اگر تکمیل نمودی جملگی را
شود تحقیق تو علمی برابر

۴- مقدمه

مقدمه ز موضوع از کتابش
دهد بر هر سوال ما جوابش
چه موضوع رابه بحث خود گرفته
چه میخواهد بدست آرد نصابش
چراها را جواب علمی گوید
چه متنی هست در آن یابی ثوابش
ضرورت بهر تطبیقش چه بوده
اهمیت چه دارد در جوابش
بود کوتاه، منظم، قابل فهم
که خواننده شود سیراب ز آیش

۵- مرور بر آثار یا پیشینه

برای کسب معلومات کامل
ضرور است بر محقق یار عاقل
ز آثار گذشته بهره گیرد
بخواند تا بداند خوب از دل
شود آشنا ز روی عقل و دانش

چه ها کردند ز روی حق و باطل
دلیل کار کردشان چه بوده
چه دست آورد داشتند تا به ساحل
رساندند خویش را با این وسیله
گزیدند راه رشد، گشتند عامل
اگر گردی موفق جمع سازی
بود کار تو مطلوب، گل شمایل

۶- مواد و روش کار

مواد چیست؟ چطور است روش کار
نما واضح و روشن، راه و رفتار
ز جمعیت بگو چند است تعداد
و هم طرز نمونه را بکن یاد
وسائل، سامان و آلات یکجا
چطور کاربرد دارند خوب و والا
چه نوع اسناد و فورمت را مهیا
تو کردی تا شود کارتو بریا
شروع کار چه وقت است یارجانی
که وقت ختم آن کی هست دانی؟
کدام ساحه بود در زیر کارت
ز کار تو چه باشد انتظارت
ز ارقام وز روش های پرؤسس
نما تشریح به خوبی ای مؤسس
تماماً قلب تحقیقش شمارند
همه یکجا شده لازم به کارند
اگر این کارها تنظیم گردد
یقین تحقیق تو تعظیم گردد

۷- نتایج

نتایج هست بار زحمت ما
چه دست آورد داریم ما ز سودا
تمام کارهائی را که انجام
نمودیم در نتایج داده ایم جا
نتایج اصل باشد جمله فرعانند
نتایج آفریده خوب و بد را
نتایج حاصل کشتی است که کردیم
چه آوردی بدست توضیح فرما
نتایج عرضه می دارد که محصول
بود و مطلوب و مرغوب در همه جا

نکاتی را که در هنگام تحقیق
بروی آن نمودیم کار، برما
شود روشن چه دست آورد داریم
به روی چارت و جدولها، نماها
توانیم اتکا بر آن نمائیم
اگر دقت کنیم امروز و فردا
نخواهد گفتگو بحث نتایج
دهد بر ما نشان از زحمت ما
به باید کار گیریم ما ز اعداد
و هم تبدیل آن با فیصدی ها
نقاطی را که در یابیم بعداً
بریزیم روی بحث و گفتگوها
خلاصه در نتایج ای عزیزان
همه محصول کار ما است هویدا

۸- مناقشه

نتایج چون بدست آمد عزیزان
بدریافتها به بینیم خوب، جانان
سپس هر نکته را از روی دانش
مقایسه کنیم ای ماه تابان
به پیشینه که در متن هست بخشش
شاهتها، تفاوتها به میدان
دلایلش را ز روی عقل و دانش
کنیم توضیح که گردد، راه نمایان
ز تسهیلات و امکانات و قوت
ز ضعف و چالشها از روی وجدان
ز علم خود کنیم تعبیر و تفسیر
که تا خواننده آگاه گردد از آن
دلایل بر شرایط استوار است
شروط ما، شروط پیشینیان
در هنگام عمل داشته تفاوت
دلایلش هست زان رو سرو خوبان
که این بحث وزین خواهد تعقل
اگر خواهی امورش را تو سامان
ضرورت هست با معیار لازم
دهمی انجام آن با علم و عرفان
مناقشه به ما بخشد توانی
تفاوت را نمائیم لخت و عریان

۹- نتیجه‌گیری نهائی

نتیجه‌گیری نهائی را شنو یار
بود مجموعه از کل گفتار
فقط چند جمله محدود باشد
ز مجموع عمل کردها و رفتار
چه آوردیم بدست از متن اصلی
نویسیم خلاصی کوتاه و پر بار

۱۰- منابع و مؤاخذ

ز منبع با تو می‌گویم ادا کن
مأخذ را چنین اش جابجا کن
بدین ترتیب نویسی تا بمعیار
بود آماده بی چون و چرا کن
تخلص، نام با کامه جدایش

سپس سالتش به قوسین جابجا کن
ز پیش و پس جدا گردد به نقطه
وهم نام اثر را برملا کن
بود برجسته تر از متن دیگر
به اینکار به خواننده صدا کن
اگر متن کتاب ترجمه باشد
مترجم را سپس بنویس وفا کن
محل چاپ کجا بوده تو بنویس
سپس بنگاه نشرش برملا کن
کدام چاپ است و چندم بار باشد
باین راه و روش‌ها آشنا کن
کدامین صفحه را تو انتخابش
باین موضوع کردی جابجا کن
اگر دانی گزینه این چنین است
نواقص را تو اصلاح بهر ما کن